

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

РЕЗЮМЕ

У статті розглядаються актуальні проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємства на основі використання моделі прогнозування його конкурентного стану що дозволить задовольняти потреби ринку

Ключові слова: конкурентоспроможність, моделювання, конкурентний статус, промислове підприємство

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются актуальные проблемы повышения конкурентоспособности предприятия на основе использования модели прогнозирования его конкурентного состояния, что позволит удовлетворять потребности рынка

Ключевые слова: конкурентоспособность, моделирование, конкурентный статус, промышленное предприятие

SUMMARY

The article deals with current problems of increasing competitiveness on the basis of its forecasting model of competition that will meet market needs

Key words: competitiveness, modeling, competitive status, industrial enterprise

ОПТИМІЗАЦІЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ

Хараман В.С., здобувач, ДонНУЕТ імені Михайла Туган – Барановського м. Донецьк

Одним з основних завдань, які стоять перед банківською системою України, є підвищення організації виробництва, побудова соціально орієнтованої економіки, фундаментом якої є ефекtywne використання та розвиток суспільних економічних ресурсів. Водночас роль банківської системи у розвитку економіки України значною мірою залежить від її фінансової стійкості. Найважливішим показником, який характеризує фінансову стійкість окремого банку і банківської системи взагалі, є банківський капітал. Від того, наскільки банки приділяють увагу формуванню свого капіталу, залежить їх спроможність активно здійснювати банківські операції та надавати послуги, фінансова стійкість банківської системи, її місце і роль у подальшому розвитку економіки країни, інтеграції банківської системи у світове суспільство. Тому найважливішим напрямом зміцнення банківської системи України є зростання рівня концентрації банківського капіталу через залучення коштів банку, капіталізацію прибутку, через залучення коштів клієнтів банку.

Проблеми, що пов'язані з управлінням ресурсами комерційних банків висвітлені у фундаментальних роботах цілого ряду вітчизняних і зарубіжних вчених – економістів: Е.Н.Василишена, О.В.Васюренко, Н.Е.Грязновой, О.Д.Дзюблюка, Н.Е.Егорової, Е.Ф.Жукова, В.Кирилєнка, А.Ф.Кононенко, Ю.Є.Лютото, Н.А.Малиш, А.М.Мороза, С.В.Мочерного, Л.О.Омелянович, К.Паррамоу, О.О.Папаїки, А.А.Пересади, А.М.Поддерьогіна, П.Роуза, М.І.Савлука, Д.С.Скотта, А.М.Смулова, Дж.Ф.Синки, В.М.Усоскіна, Т.Дж.Уотшема, В.М.Федосова, В.А.Царькова та інших.

Але система управління ресурсною базою комерційних банків у взаємозв'язку з функціями управління досліджені ще недостатньо і вимагають подальших наукових розробок, що обумовило вибір теми статті і підтверджує її актуальність.

Мета статті обумовлена розвитком теоретико - методичних засад управління ресурсною базою комерційних банків Донецького регіону в кризових умовах економіки України і розробка на цій основі практичних пропозицій щодо вдосконалення механізму використання ресурсного потенціалу банків та підвищення його економічної ефективності.

Викладення основного матеріалу. В сучасних кризових умовах джерела коштів, що розміщуються на депозитах, досить різноманітні: кошти на рахунках підприємств державного й недержавного сектора економіки, рахунках державних закладів і організацій, громадських і релігійних організацій, кошти орендарів, фермерів, тих, хто здійснює індивідуальну трудову діяльність.

Ця особливість є одним з мікроекономічних факторів які впливають на роботу конкретного банку, та на його депозитну політику. Клієнтура банку - це фактор впливу на депозитну політику комерційного банку який необхідно розглядати як корисну інформацію для процесу прийняття управлінських рішень та приділити йому особливу увагу.

Здійснення платіжних операцій у банках потребує істотних витрат праці, які знижуються через застосування комп'ютерної техніки, але мають значну питому вагу в банківських витратах. Ці витрати можна компенсуються тим, що клієнти, які відкрили рахунки до запитання, не в повному обсязі використовують свої кошти на цих рахунках. Тому на цих рахунках залишається так званий твердий залишок, який може використовуватися банком для своїх комерційних цілей. Тобто цей залишок можна надавати у позик.

У середньому залишок на рахунках «до запитання» є певною очікуваною величиною і утворюється внаслідок того, що клієнти банку знімають кошти зі своїх поточних рахунків і поповнюють їх через певний час. Однак, більшість клієнтів для оплати своїх зобов'язань не використовують всю суму вкладу. Навіть тоді, коли підприємство щоденно здійснює платежі, на рахунках залишаються певні грошові залишки. Якщо протягом тривалого періоду потоки надходжень і витрат на рахунках залишаються збалансованими, динаміка величини твердого залишку на рахунках зумовлюється, в основному, циклічним характером підприємницького процесу. Такий залишок коштів на рахунках до запитання доцільно використовувати банкам для розширення своїх активних операцій, а саме, для підвищення прибутковості роботи банку, без особливого ризику.

Основним джерелом формування ресурсної бази є власні кошти банку, кошти, залучені у юридичних осіб у вигляді залишків на поточних та депозитних рахунках, а також вклади населення. При моделюванні процесу формування ресурсної бази важливого значення набуває базування моделі на основі, головним принципом якої є оптимізація структури депозитного портфелю банку. Процес моделювання носить циклічний характер, і в кожному циклі виділяється декілька етапів. Для проведення якісних досліджень необхідно дотримуватися певної послідовності економіко-математичного моделювання (рис.1).

Згідно запропонованої блок - схеми поетапно формується економічне завдання, приймаються передумови і допущення, виділяються властивості модельованого об'єкту, його структура, формулюються гіпотези, пояснююча поведінка і розвиток об'єкту. На етапі побудови математичної моделі відбувається вираз досліджуваного завдання у вигляді конкретних математичних залежностей.

Залишки банківських ресурсів (особливо на депозитних рахунках та рахунках до запитання) представляють собою в чистому вигляді часові ряди, оскільки, на відміну від випадкової вибірки, окремі значення якої є незалежними, однаково розподіленими випадковими величинами, обсяги депозитів залежать від часу: окремі періоди характеризуються поповненням рахунків, інші - зняттям коштів із цих рахунків, що впливає на сукупні залишки [1].

Тому для дослідження цієї проблеми доцільним є використання теорії часових рядів. Поряд із основними довгостроковими змінами в динаміці часових рядів банківських ресурсів часто відбуваються регулярні коливання. Статистичні методи дослідження представляють рівні ряду як суму декількох компонентів, які відображають закономірність та випадковість розвитку [2]. Таким чином рівні ряду мають вигляд:

$$Y(t) = f(t) + S(t) + u(t) + \square(t) \quad (1),$$

де $f(t)$ – тренд, який характеризує тенденцію змін у продовж довгострокового періоду. Він є аналітичним вираженням тенденції ряду;

$S(t)$ - сезонна компонента, яка характеризує стійкі внутрішньорічні зміни рівнів;

$u(t)$ – автокореляційна компонента, яка оцінює залежність між рівнями у самому ряду;

$\square(t)$ – залишкова компонента ряду.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

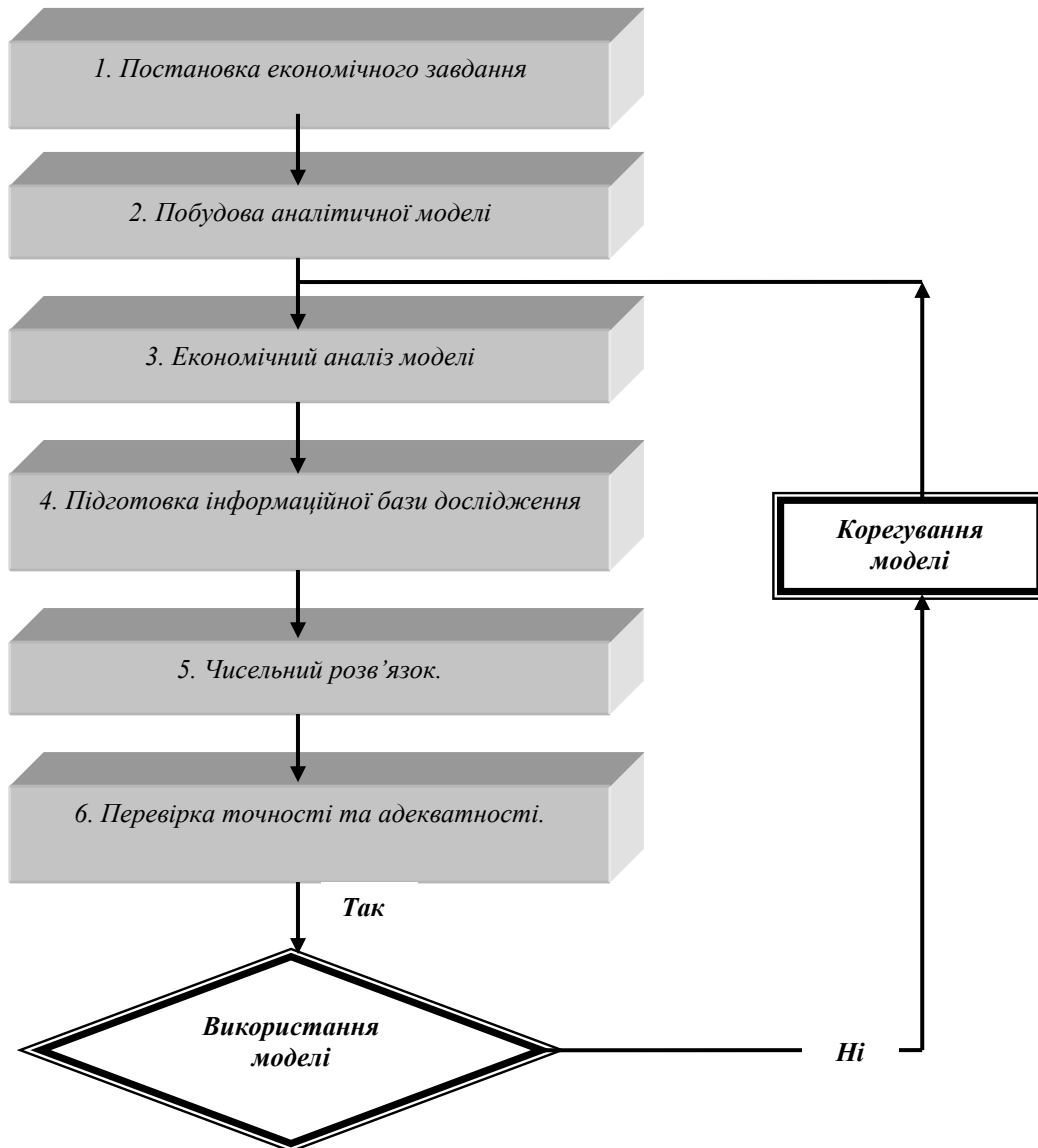

Рисунок - 1 Блок-схема процесу моделювання для банківських установ

Формування рівний ряду визначається залежностями трьох основних типів: інерцією тенденції $f(t)$, інерцією взаємозв'язків між послідовними рівнями ряду $u(t)$, інерцією внутрішньорічних коливань $S(t)$, а також інерцією взаємозв'язків між досліджуваними показниками та показниками - факторами, які впливають на нього, - у цьому випадку ряд динаміки можна представити, як:

$$Y(t) = f(x_{1,t}, x_{2,t}, \dots, x_{m,t}, \epsilon_t) \quad (2)$$

де $x_{i,t}$ – факторні признаки.

Головна ідея розкладання часового ряду - виділити в процесі, який спостерігається, головну тенденцію, сезонні (періодичні) коливання і випадковий компонент.

Підхід Бокса - Дженкінса до аналізу тимчасових рядів є інструментом для побудови точних прогнозів з малою вірогідністю прогнозування. Моделі достатньо гнучкі і можуть описувати широкий спектр характеристик тимчасових рядів, що зустрічаються на практиці. Формальна процедура перевірки моделі на адекватність проста і доступна. Крім того, прогнози і інтервали прогнозу виходять безпосередньо з підбраної моделі [3].

Для більшої обґрунтованості прийняття управлінських рішень з залучення та розміщення грошових коштів пропонується розглянути загальну методику розрахунку основних показників діяльності банку і їх прогнозування. Основні показники впливають з основного призначення банку - залучення та розміщення грошових коштів. Для залучених коштів - середня процентна ставка за залученими коштами, для розміщених - дохідність активних операцій (розраховується у відсотках).

Природно, що для розрахунку показників необхідна наявність інформації, накопичуваної за період. У банківській справі на сьогодні це є можливим, тому що всі банки мають автоматизовані системи із забезпечення операційного дня банку і накопичують інформацію з моменту створення банку (системи). Таким чином з наявністю даних для обробки ускладнень не існує.

Прогнозування витрат на залучені кошти розраховується по показникам, що характеризують прибуток та рентабельність комерційного банку, депозитний та кредитний портфелі (рисунок 2).

Кожний з етапів, наведених на рисунку 2, формує власні показники, що характеризують ефективність реалізації програми по оптимізації ресурсної бази комерційних банків в обраному (Донецькому) регіоні. Інформаційне забезпечення аналізу прибутку та рентабельності комерційного банку формується відповідно до завдань, які підлягають вирішенню.

Результати проведеного дослідження свідчать про те, що протягом семи років значна частина коштів на депозитних рахунках була стабільною. Це дало змогу автору підтвердити висновок про те, що банк може дозволити собі інвестувати певну частину залишків на рахунках в середньо- та довгострокові активи без загрози для своєї ліквідності.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

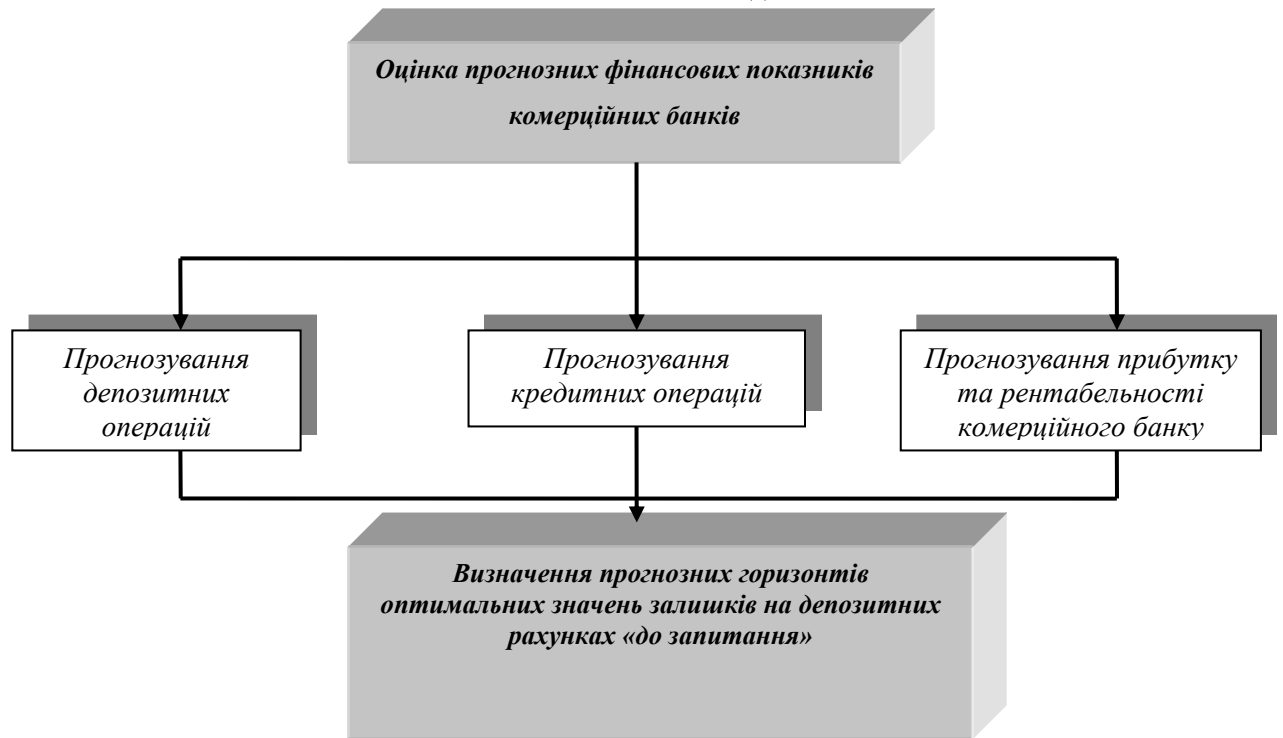

Рисунок 2 – Етапи планування росту ресурсної бази комерційного банку за рахунок залучених коштів

З метою визначення можливих оптимальних значень обсягу, на які з мінімальним ризиком для ліквідності банк може інвестувати тимчасово вільні кошти своїх клієнтів («горизонтів») за допомогою відповідних оптимальних моделей для всіх показників були знайдені на 2010-2012 роки інтервальні прогнозні оцінки (таблиця 1).

Таблиця 1

Горизонти оптимальних значень залишків на депозитних рахунках комерційних банків

Банк	Довірливий інтервал прогнозних значень об'ємів депозитного портфелю			
	Кошти фізичних осіб (млн. грн.)		Кошти юридичних осіб (млн. грн.)	
	до запитання	строкові	до запитання	строкові
1	[168,81;218,71]	[1550,59;2180,33]	[727,16;2343,10]	-
2	[35,51;41,84]	[38,83;43,94]	[29,25;46,63]	[94,23;154,01]
3	[6,88;11,86]	[326,47;415,58]	[76,26;117,46]	-
4	-	-	[192,33;221,94]	-
5	[8,52;13,23]	[51,44;83,41]	[10,78;25,37]	-
6	[520,28;664,57]	[3020,74;4804,55]	[1263,17;1384,11]	[2963,06;3911,24]
7	[29,24;37,69]	[407,62;476,80]	[405,14;630,18]	[507,22;708,80]
8	[9,16;9,40]	[262,77;291,21]	[27,05;29,58]	-
9	[3,63;6,19]	-	-	[6,39;18,19]

Запропонований підхід до визначення «горизонтів» оптимальних значень обсягів тимчасово вільних коштів своїх клієнтів дає банку змогу досить ефективно здійснювати управління своєю ліквідністю шляхом розміщення коштів у високодохідні активи з мінімальним ризиком для своєї ліквідності.

Для підтвердження адекватності моделей для знаходження оптимальних горизонтів залишків на депозитних рахунках «до запитання» автором були побудовані трикутники, вершинами яких є границі довірчих інтервалів залишків та фактичні залишки на рахунках.

Трикутники, верхня вершина яких зміщена вправо від мінімальних значень знайдених оптимальних горизонтів свідчить, що середнє значення довірчих інтервалів з вірогідністю 0,95 можна використовувати банку в процесі інвестування.

Утворення прибутку комерційного банку є наслідком впливу різноманітних факторів. Збільшення доходів на відповідну суму веде до збільшення прибутку на ту саму суму; зменшення доходів супроводжується зменшенням прибутку [4].

Акумуляуючи кошти на поточних рахунках клієнтів, банки перетворюють їх у джерело фінансового забезпечення господарської діяльності підприємств на умовах зворотності, терміновості та платності у вигляді відсотків. Надмірне залучення клієнтських коштів підвищує погрозу неплатоспроможності комерційного банку. У зв'язку з цим виникає задача прогнозування надходжень банківських коштів й формування кредитних ресурсів.

В сучасних умовах є актуальним удосконалення системи управління банківськими ресурсами, яка дозволяє прогнозувати рух клієнтських та банківських коштів, кредитів, кредитних замовлень та при раціональному використанні кредитних ресурсів визначати обсяги кредитів, що видаються, терміни повернення і відсоткові ставки таким чином, щоб одержувати максимальний прибуток від кредитування при обмеженому кредитному ризику.

Регулярне проведення аналізу діяльності банком дозволяє ефективно управляти активними і пасивними операціями, що сприяє максимізації прибутку і забезпеченню стабільного фінансового стану.

Узагальнення результатів проведеного аналізу дозволяє визначити фактори, які впливають на діяльність банку, і підготувати рекомендації по прийманню управлінських рішень, спрямованих на її поліпшення [5].

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

За умов економічної кризи банки змушені підтримувати кредитні ставки на певному рівні, який був би прийнятний для клієнтів і приносить би прибуток. Кредитна ставка повинна бути достатньо низькою, аби позичальник не звернувся до іншого банку. Тому на висококонкурентних ринках кредитор швидше приймає ставку, ніж встановлює її. У результаті банківська маржа має тенденцію до скорочення. З огляду на сказане значна увага приділяється вибору методу ціноутворення за кредитом. У світовій банківській практиці застосовується кілька основних методів встановлення ставки за кредитом. Автор при розрахунках користувався методом «аналізу дохідності клієнта». Цей метод базується на врахуванні всіх взаємостосунків із конкретним клієнтом. Оцінюючи всі складові дохідності, особливу увагу приділяють розрахунку прибутковості тих видів операцій, які здійснюються клієнтом у цьому банку. Такий метод потребує точного обліку всіх доходів та витрат, пов'язаних із кожним клієнтом, і застосовується насамперед для кредитування великих компаній, які мають постійні та різноманітні зв'язки з банком. Визначення ціни кредиту за таким методом має на меті зниження кредитної ставки нижче від загальноприйнятого рівня для заохочення найвигідніших клієнтів. Таким чином, можна визначити суму прибутку яку одержить банк шляхом короткострокового інвестування (Змісяці) вільних коштів.

Дохідність кредитної операції визначається рівнем відсоткової ставки за даним кредитом, тривалістю періоду надання кредиту та прийнятою системою нарахування відсоткових платежів.

Для оцінювання прибутковості кредитів банк повинен мати ефективну систему обліку не лише доходів, а й витрат за кожним видом кредитів. На прибутковості кредитних операцій банку впливають як доходи та витрати, так і можливі збитки, що визначаються рівнем кредитного ризику за кожною позицією.

Висновки: Таким чином, можна стверджувати, що проблема моделювання та прогнозування банківських ресурсів є складною, багатоаспектною та досі не вирішеною. На заваді розв'язання поставленої проблеми — немало перешкоджаючих факторів і суперечностей. Водночас розробка економіко-математичного методу, який би дав змогу прогнозувати з певною ймовірністю динаміку банківських ресурсів, забезпечить менеджмент установи інструментарієм для прийняття рішень та ефективного впливу на банківські процеси.

Але детальний аналіз щомісячних значень залишків коштів на рахунках в комерційних банках (особливо малих) в умовах фінансової кризи, показав, що при моделюванні за інформаційну базу дослідження доцільно брати не щорічні показники, а фіксувати динаміку залишків кожен місяць протягом одного календарного року. Це дає змогу визначити більш оптимальні границі інтервальних оцінок прогнозних значень об'ємів депозитного портфелю.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Регіональні аспекти розвитку банківського сектору (на прикладі харківського регіону): Інформаційно-аналітичні матеріали/За загальною ред. д.е.н., проф., ак. АЕН України Васюренко О.В. – Х.:ХБІ УАБС НБУ, 2005. – 236с.
2. Айвазян С.А., Мхитарян В.С. Прикладная статистика и основы эконометрии. Учебник для вузов. [Текст] / С.А.Айвазян – М.: ЮНИТИ, 1998. – 1022с. ISBN 5-238-00013-8
3. Бережная Е.В., Бережной В.И. Математические методы моделирования экономических систем: Учеб. пособие. [Текст] / Е.В.Бережная, В.И. Бережной – М.: Финансы и статистика, 2001. – 368с. ISBN 978-5-279-02940-2
4. Бокс Дж., Дженкинс Г. Анализ временных рядов. Прогноз и управление. (Вып. 1, 2.) [Текст] Дж.Бокс, Г.Дженкинс / М.: Мир, 1972. 384с
5. Уотшем Т. Дж., Паррамоу К. Количественные методы в финансах: Учеб. пособие для вузов / Пер. с англ. под ред. М.Р. Ефимовой. [Текст] / Т.Дж.Уотшем, К.Паррамоу - М.: Финансы, ЮНИТИ, 1999. – 527с. ISBN 5-238-00036-7

РЕЗЮМЕ

Для забезпечення ефективної реалізації заходів щодо оптимізації ресурсної бази комерційних банків шляхом розміщення відповідної частини залишків у високодохідні активи з мінімальним ризиком для своєї ліквідності в статті наведено методику визначення оптимальних «горизонтів» обсягів тимчасово вільних коштів клієнтів, що надають банкам можливість ефективно здійснювати управління своєю ліквідністю.

Ключові слова: ресурсна база, комерційні банки, депозитний портфель, кредитні кошти, залучені кошти, моделювання, рахунки «до запитання».

РЕЗЮМЕ

Для обеспечения эффективной реализации методов оптимизации ресурсной базы коммерческих банков путём размещения части остатков в высокодоходные активы с минимальным риском для своей ликвидности в статье описана методика определения оптимальных «горизонтов» объёмов временно свободных денежных средств клиентов, которые предоставляют банкам возможность осуществлять управление своей ликвидностью.

Ключевые слова: ресурсная база, коммерческие банки, депозитный портфель, кредитные средства, привлечённые средства, моделирование, счета «до востребования».

SUMMARY

To ensure effective implementation of techniques to optimize the resource base of commercial banks through the placement of residues in high yield assets with minimal risk to their liquidity in the article describes a method of determining the optimal "horizon" amount of temporarily idle cash customers, which provide banks with the opportunity to manage their liquidity.

Keywords: resource base, commercial banks, deposit brief-case, credit facilities, attracted facilities, accounts «on demand».

ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ ЯК ІНВЕСТИЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Цибін О.С., асистент кафедри економічної теорії НПУ ім. М.П.Драгоманова

Домогосподарству як одному з провідних суб'єктів національної економіки належить надзвичайно важлива роль у системі економічних відносин. Задоволення потреб домогосподарства у матеріальних та нематеріальних благах є метою та основою виробництва. Попит домогосподарств формує вагомий складову сукупного попиту на кінцеві блага, що виробляються національними (та іноземними) товаровиробниками. В умовах ринку домогосподарства, як власники виробничих факторів, передають їх діловим одиницям (підприємствам), що на практиці реалізують їх ефективне поєднання. Частина доходу домогосподарств (що не використовується на поточне споживання), перетворюється на заощадження і за певних обставин може стати потужним джерелом інвестиційних ресурсів та економічного зростання країни. Отже, слід констатувати, що домогосподарство традиційно виконує в економіці три основні функції: споживання, постачання факторів виробництва та заощадження (що перетворюються на потенційні інвестиції). Така постановка проблеми й обумовлює актуальність теми дослідження. У ХХІ ст. тільки за рахунок ринкових механізмів неможливо досягти оптимального співвідношення: споживання – постачання факторів виробництва – заощадження. Провідну роль у цьому процесі відіграє держава. За рахунок заходів державного регулювання та дієспроможної політики доходів можна сподіватись на збільшення схильності населення до заощаджень та їх подальшого перетворення на інвестиції.

У західній економічній літературі теоретичною основою дослідження динаміки доходів (а відповідно, співвідношення між заощадженнями та потенційними інвестиціями) є роботи, присвячені теорії економічного зростання. Політику зростання доходів